

!حکومت و نیشتمان تیکه ل به یه کدی مه کهن

نوسینی: “رابیرت فیسک” (۱۹۶۶-۲۰۲۰)*

وهرگپرائی له عهره بییه وه: د. سهردار قادر

ئایا دوزانن که مالی عهره به کان له وپه پری پاکزیدان، به لام شه قامه کانیاں پیچه وانهی ماله کانیانه. هۆکاره که یه ئه وهیبه که عهره به کان ههست به وه ده کهن که خانوو و مالیکیان ههیه، به لام ههست به وه ناکهن که نیشتمانیکیان هه بیته. ئایا ههر به راست بویه شه قامه کانمان پیس و بوگهنن، چونکه ههست ناکهین که نیشتمانیکمان ههیه؟

ئهی باشه هۆکاره که چییه؟

ئوه ده که ریته وه بۆ دوو هۆکار:

یه که م: ئیمه چه مک و تیگه یشتنمان بۆ نیشتمان و حکومت تیکه لی یه کدی کردوه، وای ده بینن که ههر دوو کیان یه کن؛ ئه مه یس له خویدا کاره ساته. حکومت بریتیه له کارگپرییه کی سیاسی بۆ واده یه کی کورت له ته مه نی نیشتمان؛ هیچ حکومتیک تا سهر نامینیتته وه، به لکوو ده پروا و ده گورپیت. به لام نیشتمان بریتیه له میژوو، جوگرافیا و ئه و خاکه ی که ئیسک و پروسکی باوان و باپیرانمانی له خو گرتوه؛ ئه و دره ختانه یه که به ئاره قه ی ئه وان پاراو بوون. نیشتمان هزر و کتیبه؛ نه ریت و ئاکاره.

ههر بویه هه موو کهس مافی ئه وه ی هه یه که رقی له حکومت بیته وه و خو شی نه ویت، به لام مافی ئه وه ی نییه که رقی له نیشتمان بیته وه. کاره ساتی له وه یس گه وره تر ئه وه یه، کاتیک حکومت و نیشتمان تیکه لی یه کدی ده کهین، وای بۆ ده چین کاتیک نیشتمان خه ساره ت و ته له ف بکهین، به و کاره مان گوایه تۆله له حکومت ده کهینه وه؛ به شیوه یه ک بللی که نیشتمان هی حکومته و هی ئیمه نییه.

باشه په یوه ندیی حکومت به و شه قامه وه چییه که من و تۆ پییدا ده پروین و تی ده پهرین؟ په یوه ندیی حکومت چییه به و زانکویه ی که تییدا مناله که ی من و تۆ فیزی زانست دهن؟ په یوه ندیی چییه به و نه خو شخانه ی که چاره سهری خیزانه که ی من و تۆ تییدا ده کری؟ ئه و شتانه مولکی ئه وان هه نییه که به ریوه ی دهن و سهر په رشتی ده کهن، به لکوو مولکی ئه وان هه یه که به کاری ده هیئن و لیلی سوودمه ند دهن. ئیمه له راستیدا به و شیوه یه تۆله له نیشتمان ده کهینه وه، نه ک له حکومت؛ حکومته کان به شیوه یه کی تر سزا دهرین، ئه گه ر ئیمه به راستی نیشتمانمان خو ش ده ویت.

دووه م: هۆکاری دووه م ئه وه یه، که که لتووری خاوه ندرییتی و مولکی گشتی لامان ونه و نیمانه؛ ته نانه ت به و شیوه یه ی که جوریک له شیزوفرینا و دژواری له که سی تیماندا هه یه. ههر ئه و که سه ی که ته نانه ت ئاوده ستی ماله که ی زور به پاکزی راده گری، ههر ئه و که سه یه که خو ل و خاشاک فری دداته ناو ئاوده ستی گشتی له سهر شه قامه کان و فه رمانگه کان. ههر ئه و که سه ی که له سهر میژ داده نیشتی له ماله وه و ده یپاریزی، که چی ههر ئه و که سه یه که ناوی خو ی له سهر کورسی دانیشتنی قوتابخانه و زانکو هله ده کولی.

ئەو باوکەى كە داوا لە كۆپرەكەى دەكات بەوەى بە سیستەمى مائەوہ پابەند بێت، ھەر خۆشیشەتى كە تاقەتى نىيە و پابەند نابى لە ریزیکدا بوەستى تا نۆرەى دەگاتى. ئەو دايكەى كە رازى نىيە تەنيا يەك وانەيش لە كۆپرەكەى بە زايە پروات لە زانكۆ، ھەر ئەويشە كە لە دەوامى فەرمانگەكەى، خۆى دەدزیتەوہ و را دەكا!

پوختەى گوتە ئەوہیە:

پیمان خۆش بێت يان نا، حكومەت نىشتمان نىيە؛ گرتەكانىشمان بە ويرانکردنى نىشتمان، لەگەڵ حكومەت چارەسەر نابن. ئەو گەلەى كە تۆلە لە نىشتمان دەكاتەوہ بەوەى كە حكومەتێكى خراپى ھەيە، شاينەى حكومەتێكى باشتر نىيە. پيشكەوتن و بەرھوپيشچوونمان بەوہ پيوانە ناكړى، كە ئيمە تا چەند باخچەى مائەكانمان پاكژن، بەلكو بەوہ پيوانە دەكړى و دەردەكەوى كە تاچەند پاكژى باخچە گشتىيەكان دواى دانىشتن و ھەسانەوھمان تياندا، دەپاريزين.

ئەگەر لە ھالى خۆمان تيارمين، دەبين كە خۆمان دوژمن و ناحەزى خۆمانين، بەوەى كەس ھىندەى خۆمان خراپە دەرھەق بە نىشتمانەكەمان ناكات، بەقەدەر ئەوہى كە خۆمان دەيكەين. بەراستى دروستيان گوتوہ: مروف پيوستى بە شەقامى پاكژ نىيە، تا ريزليگيراو بى، بەلام ئەوہ شەقامەكان كە پيوستيان بە خەلكانى بەريز ھەيە تا بە پاكژى بميننەوہ.

* “رابيرت فيسك” (Robert Fisk) لە 28ى كانونى يەكەمى سالى 2018 ئەو وتارەى بلاو كردۆتەوہ. يەككە لە رۆژنامەنووسە ھەرە بەناوبانگەكانى جىھان؛ ئەوہى كە زور باش خەلكى رۆژھەلاتى ناوھراست دەناسى، سى سال لەناوياندا ژياوہ و لە بەيرووت نىشتەجى بوو. ئەو پەيامنيرى رۆژنامەى ئيندپيندپنتى برىتانى بوو لە رۆژھەلاتى ناوھراست و يەككيشە لە رۆژنامەنووسە دەگمەنەكان. لە سالى 1983 لە زانكۆى ترينيتى لە ديبلن لە پسپورى زانستە سياسىيەكاندا پروانامەى دكتوراى وەرگرتوہ، لە ھەمان كاتدا چوار پروانامەى دكتوراى فەخرى لەلايەن ھەر يەك لە زانكۆكانى: Kent Trinity College Ghent St Andrews پيەخشاوہ. خەلاتى ريزلينانى Premi Godó Lannan Cultural Freedom Prize de Periodisme وەرگرتوہ. ئەو لە 12/7/1946 لە شانسينى يەكگرتووى برىتانىا لەدايك بووہ و لە 30/10/2020 لە دبلن كۆچى دوايى كردوہ.

سەرچاوہ:

<https://www.albawaba.com/ar>